

Our Baltic -konferenssi 2023

29. syyskuuta 2023

Palanga, Liettua

Itämeren alueen jäsenvaltioiden räjähtämättömiä taisteluvälineitä (UXO) koskevat sitoumukset

Itämeren alueen jäsenvaltioiden ympäristöministerit ja ympäristöministeriöiden edustajat kokoontuvat 29. syyskuuta 2023 Palangaan, Liettuaan, ympäristö-, valtameri- ja kalastusasioista vastaavan Euroopan komission jäsenen Virginijus Sinkevičiusin kutsusta. Osallistujat

palauttavat mieliin huolenaiheet ja sitoumukset, jotka on esitetty vuonna 2020 annetussa Our Baltic -julkilausumassa, jossa todetaan, että tarvitaan kattava ympäristöriskien arviointi ja yhteinen tutkimus, jotta voidaan määrittää parhaat ympäristökäytännöt Itämeren vaarallisten vedenalaisten kohteiden ongelman ratkaisemiseksi ja kehittää tähän liittyvää rahoitustukea HELCOMin myötävaikutuksella;

ottavat huomioon, että upotetut ampumatarvikkeet ovat prioriteetti kaikkialla Euroopassa, ja muistuttavat, että niiden raivaukseen liittyvien haasteiden ratkaisemiseksi on tehty useita toimintapoliittisia esityksiä, joilla on pyritty valmistelevaan yhteisiä toimia, ja että Itämeren alueen kannalta erityisesti seuraavat tuotokset ovat olleet merkittäviä: Euroopan parlamentin 27. huhtikuuta 2021 antama päätöslauselma kemiallisista jäämistä Itämeressä¹, Itämeren suojelukomission (HELCOM) päivitetty Itämeren toimintasuunnitelma (lokakuu 2021)², Itämeren parlamentaarikkokonferenssin (BSPC) vuonna 2022 antama päätöslauselma³, Itämeren valtioiden neuvoston (CBSS) kesäkuussa 2023 antama julkilausuma⁴ sekä vuonna 2023 tarkistettu EU:n merellinen turvallisuusstrategia ja siihen liittyvä toimintasuunnitelma;

hyödyntävät HELCOMin räjähtämättömiin ampumatarvikkeisiin liittyvää työtä, jonka tavoitteena on kehittää alueellinen strateginen lähestymistapa ja vaarallisia vedenalaisia kohteita koskeva kattava riskinarviointi sekä varmistaa tällaisten kohteiden turvallinen

¹ Euroopan parlamentin 27. huhtikuuta 2021 annettu päätöslauselma kemiallisista jäämistä Itämeressä
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0123_FI.pdf

² Itämeren toimintasuunnitelma, lokakuu 2021
<https://helcom.fi/baltic-sea-action-plan/>

³ Itämeren parlamentaarikkokonferenssin päätöslauselma, kesäkuu 2022
<https://www.bspc.net/conference-resolution-31-bspc/>

⁴ Itämeren valtioiden neuvoston julkilausuma, CBSS:n 20. ministerikokous, 2. kesäkuuta 2023
https://cbss.org/wp-content/uploads/2023/05/cbss-wismar-declaration_2-june-2023.pdf

hallinta, erityisesti kehittämällä parhaita käytäntöjä riskinarviointia varten sekä pitämällä yllä ja päivittämällä säännöllisesti tietoja vaarallisista vedenalaisista kohteista Itämerellä;

tunnustavat HELCOMin ja CBSS:n tässä yhteydessä tekemän yhteistyön tuottaman lisäarvon, josta toimivat esimerkkinä erityisesti Itämeren alueen tulevaisuusfoorumin (BSRFF) yhteydessä järjestetty upotettuja ampumatarvikkeita koskeva pyöreän pöydän keskustelu ja foorumin tuloksena elokuussa 2022 annettu Kielin julistus sekä CBSS:n Saksan puheenjohtajakaudella Kielissä joulukuussa 2022 järjestetty pyöreän pöydän asiantuntijakeskustelu;

ottavat huomioon, että CBSS on ilmaissut halukkuutensa jatkaa vuoropuhelua eri toimijoiden välillä ja pitää CBSS:n ja HELCOMin yhteisiä ad hoc -kokouksia parempana ratkaisuna kuin institutionaalista toimintamuotoa;

ilmaisevat halukkuutta paikata Itämeren räjähtämättömiä taisteluvälineitä koskevan tiedon puutteita, jotta lisätoimia voidaan toteuttaa tarvittaessa;

ottavat huomioon, että kaikesta tästä työstä saatuja kokemuksia ja oppeja voitaisiin soveltaa muilla merialueilla, joilla esiintyy räjähtämättömiä taisteluvälineitä, ja että tämä koskee myös Mustaamerta Venäjän Ukrainaan kohdistaman sotilaallisen hyökkäyksen vuoksi.

Osallistujat ovat sopineet seuraavista toimista/sitoumuksista:

1. SITODUMME jatkamaan yhteistyötä nykyisten alueellisten foorumien ja erityisesti HELCOMin ja CBSS:n kanssa, jotta Itämereen upotettujen vaarallisten ampumatarvikkeiden ongelmaan voidaan puuttua konkreettisesti.
2. SITODUMME paikkaamaan tiedon puutteita, jotka koskevat myös tarpeellisiksi katsottuja oikeudellisia näkökohtia sekä kunnostamiseen käytettävää teknologiaa ja siihen liittyviä ympäristövaikutuksia. SITODUMME lisäksi jakamaan teknistä tietämystä ja kokemuksia sekä seuraamaan edistymistä. Harkitsemme myös löydettyjä ampumatarvikkeita koskevan raportointijärjestelmän perustamista, ja otamme tässä huomioon jo olemassa olevat järjestelmät, kuten erityisesti OSPARin⁵.
3. SITODUMME kehittämään kattavan kartoituksen upotetuista ampumatarvikkeista ja niihin liittyviä asianmukaisia riskinarviointeja HELCOMin Itämeren toimintasuunnitelman mukaisten ympäristön kannalta parhaiden käytäntöjen ja periaatteiden mukaisesti. SITODUMME arvioimaan kartoituksessa ja riskinarvioinnissa siihen mennessä saavutettua edistystä vuonna 2027.

⁵ Yleissopimus Koillis-Atlantin merellisen ympäristön suojelusta.

4. Edellä 3 kohdassa mainitun kartoituksen edistymisen pohjalta SITOUDEMME määrittämään yhteistyössä prioriteettialueet koordinoituille lisätoimille, jotka koskevat Itämereen upotettuja ampumatarvikkeita, ja hyödynnämme tässä mahdollisuuksien mukaan sekä siviili- että sotilaslähteistä saatavia tietoja. Näihin prioriteettialueisiin olisi sisällytettävä suojellut merialueet ja merellä tapahtuvaan uusiutuvan energian tuotantoon osoitetut alueet ennalta varautumisen periaatteen mukaisesti sekä voimassa olevan EU:n lainsäädännön ja toimintapolitiikkojen, kuten EU:n vihreän kehityksen ohjelman, meristrategiapuitedirektiivin⁶ ja YVA:n/SYA:n⁷, mukaisesti.
5. Ottaen huomioon 3 kohdassa mainitun riskinarvioinnin tulokset SITOUDEMME toteuttamaan asianmukaisia toimia, mukaan lukien raivaus, siellä missä se on tarpeen ja tarkoituksenmukaista 4 kohdan nojalla määriteltävien prioriteettien mukaisesti.
6. SITOUDEMME tarkastelemaan rahoitusvaihtoehtoja, mukaan lukien EU:n varat ja rahoitusmekanismit, parhaiden käytettävissä olevien tekniikoiden kehittämiseksi ja toteuttamiseksi upotettujen ampumatarvikkeiden ympäristön kannalta asianmukaista ja turvallista hallintaa varten. Tässä yhteydessä suhtaudumme myönteisesti siihen, että Euroopan komissio tukee taloudellisesti pyrkimyksiämme toteuttaa 3 kohdassa esitetty kattava kartoitus ja riskinarviointi.

⁶ Direktiivi yhteisön meriympäristöpolitiikan puitteista.

⁷ Ympäristövaikutusten arviointi / strateginen ympäristöarviointi.